

PARCURI ȘI GRĂDINI NATURALE CU VALOARE ISTORICĂ DIN MUSCEL

Valeriu ALEXIU*

Câmpulung Muscel este situat la cca 50 km nord de Pitești, pe drumul ce se continuă peste Carpați, prin culoarul Branului, la Brașov. Prin peisajul său natural, prin monumentele istorice care vorbesc despre începuturile statale ale Țării Românești, prin arta și folclorul local, constituie o zonă cu importanță deosebită pe harta României.

Îndrăgostit de orașul copilăriei sale, marele dramaturg Tudor Mușatescu exclama: *Câmpulungului ăstuia i-am iubit oamenii și pridvoarele, burnițele și parcurile, copiii și pensionarii, „gurile rele” și pe „spurcații” lor, cârciumile și dealurile, ospitalitatea și mândria, „talienii” din Schei și țiganii de pe strada „Francezilor”, voievozii și țatele, am iubit într-un cuvânt toată „marfa” pe care acest pitoresc (și, pentru mine, unic oraș de pe lume) mi-a oferit-o pe tarabele lui de soare, din coșurile lui de flori și pe părțile de săniuș de pe dealul lui Broz de la biserica Sf. Ilie în sus”.*

Urmele arheologice și documentele istorice atestă prezența unei așezări foarte vechi pe vatra actualului oraș și cu deosebire în împrejurimile acestuia: Stoenesti, Cetățeni, Jidava, atestând legăturile economice ce se stabileau de o parte și de alta a Carpaților. Cercetarea monografică a acestui oraș au făcut-o Constantin D. Aricescu, Constantin Rădulescu Codin, Ion Răuțescu, Gheorghe Pârnuță, Flaminu Mârțu, Ion Hurdubețiu, Nicolae Nicolaescu, Ilie Stănculescu. De Câmpulung se leagă scrisoarea lui Neacșu, voievodul Matei Basarab și școala domnească înființată de Radu Năsturel. În Câmpulung a văzut lumina zilei Pârnu Mutu, vestitul zugrav de biserică, dar și pictorul I. Negulici și scriitorul C.D. Aricescu. Aici s-a născut dr. C.I. Parhon, întemeietorul școlii de endocrinologie, profesorul Ion Nanu Muscel, creator de școală medicală în specialitatea bolilor interne, matematicianul Constantin Gogu. Câmpulungul a dăruit țării pe Tudor Mușatescu, George Mirea, Constantin Baraschi, Ion Barbu, Mihai Tican Rumano.

Astăzi, Câmpulungul își odihnește monumentele într-o vastă mare de verdeață, locuitorii și administrația locală îngrijindu-se îndeaproape de covorul vegetal dător de viață și frumos. Întregul oraș este presărat de numeroase parcuri, în care, păstrători ai istoriei acestei urbe, copacii seculari, străjuiesc majestuoși monumente, dar și noile construcții moderne. Câmpulungul poate fi numit oraș al parcurilor și grădinilor, mai mult ca orice alt oraș al județului Argeș.

În anul 1993 Comisia Națională a Monumentelor, Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, prin adresa nr. 8074 din 25.10.1993, cere Muzeului Județean Argeș să inventarieze parcurile, grădinile și siturile naturale din cadrul patrimoniului istoric de pe teritoriul județului Argeș. Totodată, se considera necesară desfășurarea acestei acțiuni în scopul conservării, restaurării și valorificării lor culturale.

Întreaga acțiune se derulează în următoarele etape:

1. depistarea și inventarierea,
2. înscrierea în lista monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice a obiectivelor nou depistate,
3. evaluarea istorico-peisagistică și stabilirea ierarhiei valorice,
4. etapizarea și evaluarea investițiilor,
5. contractarea investitorilor și obținerea efortului bugetar,
6. întocmirea documentațiilor de conservare și restaurare,
7. realizarea investițiilor.

Pentru parcurgerea acestor etape, DMASI urma să elaboreze instrucțiuni tehnico-metodologice privind evaluarea istorico-peisagistică, conservarea și restaurarea parcurilor,

* Universitatea din Pitești

grădinilor și siturilor naturale istorice. În adresă se incrimina faptul că “nu posedăm un inventar relevant și exhaustiv”, de aceea se cerea insistent abordarea de urgență a primei etape, respectiv depistarea și inventarierea acestora.

Nu suntem în măsură să apreciem cât din acest program a fost îndeplinit, cert este însă faptul că prima etapă a fost realizată de către cei doi delegați ai Muzeului Județean Argeș: profesorii Grigore Constantinescu și Valeriu Alexiu.

În 18.07.1994, s-au înaintat DMASI fișele de inventariere pentru următoarele obiective din teritoriul județului Argeș: Casa memorială George Ștefănescu – Aref, Parcul conacului Budiștenilor – Budeasa, **Grădina publică a orașului Câmpulung Muscel, Parcul Ștefănescu Câmpulung Muscel, Parcul Golescu Câmpulung Muscel, Parcul Kretzulescu Câmpulung Muscel, Parcul schitului Dragoslavele**, Parcul conacului Perticari Davila – Izvoru, Parcul SC Agromixt – Leordeni, Parcul Istrate Micescu - Mărăcineni, Parcul Merișani, Parcul Dobrogostea, Rezervația “Arboretum” – Mihăești, Parcul Trivale – Pitești, Grădina publică a orașului Pitești, Parcul Ștrand – Pitești, **Parcul Podișor – Rucăr**, Parcul Goleștilor – Ștefănești, Parcul Florica – Ștefănești, Grădina Ocolului Silvic – Topoloveni. Din Muscel, în această listă sunt incluse: **Grădina publică a orașului și bulevardul „Pardon”, Parcul Ștefănescu, Parcul Golescu, Parcul Kretzulescu**, toate din Câmpulung Muscel, **Parcul schitului Dragoslavele, Parcul Podișor – Rucăr**.

Bulevardul “Pardon”. În centrul orașului este de remarcat renumitul *bulevard “Pardon”*, loc de plimbare a câmpulungenilor, animat, cu deosebire, în orele de după amiază și în zilele de sărbătoare în toate anotimpurile, bulevard format din strada Republicii și strada Negru Vodă, despărțite de aleea cu tei și castani bătrâni. Pentru cetățenii născuți și crescuți aici, bătrânul bulevard reprezintă o fărâmbă din sufletul lor, o imagine a trecutului, prezentă în toate etapele existenței lor. O frumoasă descriere ne-o lasă în “Luminile Muscelene” Dumitru Baciu: *“Proaspăt născuți, părinții i-au plimbat pe bulevard în brațe sau cu căruciorul...Copii mai măricei au aleragt cu cercul sau cu trotineta pe aleile bulevardului. Ajunși la vârsta școlii, aici și-au etalat premiile, aici și-au împărtășit primele bucurii și necazuri ale vieții de elevi. Adolescenți fiind, pe bulevard au schimbat pe furis întâile priviri vinovate. Pentru adulți, bulevardul era loc de întâlnire, unde se aflau toate noutățile, centrul și sufletul orașului”*. Acum 50 de ani, aleea bulevardului era mărginită pe cele două laturi de castani stufoși, ce ofereau o umbră totală. Pe sub castani erau așezate bănci de lemn, vopsite cu verde, ce se mutau frecvent, după gustul și nevoile acelor care le solicitau ospitalitatea. Pe timpul verii, când orașul era invadat de vilegiaturiști sau sezonieri veniți pentru o cură balneară la băile Kretzulescu, afluența devenea mare, oamenii lovindu-se cu coatele și, schițând un surâs amabil, de circumstanță și falsă politețe, se scuzau invariabil: “pardon”. Cu trecerea timpului, porecla s-a transformat în renume, astfel încât astăzi orice nume s-ar da bulevardului, el va rămâne în obscuritate în fața eternului și de neînlocuit bulevard “Pardon”.

Grădina publică a orașului Câmpulung. În atmosfera orașului, Grădina Publică sau Grădina Merçi, se integrează organic cu bulevardul “Pardon”. Așezate alături, în inima orașului, grădina publică a luat naștere în 1885, când primarul Istrate Rizeanu, un bun gospodar, plantează pe locul unor case și prăvălii arse, arbori și flori. Grădina se dorea un bun loc de respirație pentru câmpulungeni și oaspeții sezonieri, prilej de idile pentru tinerii îndrăgostiți, colț de joacă pentru cei mici, podium de orchestră pentru fanfara militară, refugiul pensionarilor și cel mai important amfiteatru în aer liber pentru faimoasele serbări “cu confetti”, ce făceau atracția publicului câmpulungean de toate vârstele pe timpul verii. O reamenajare a grădinii a fost făcută în 1932 din inițiativa prefectului Andreescu, pe baza unui plan conceput de arhitectul D. Ionescu-Berechet, perioadă din care a fost executată din calcar de Albești împrejmuirea de la Bulevardul Republicii.

Astăzi, această grădină se detașează prin caracterul memorial artistic conferit, mai ales, de Aleea personalităților, amenajată între anii 1967-1985, unde sunt amplasate busturile unor reprezentanți de seamă ai vieții cultural-artistice și științifice naționale: C.D. Aricescu, Ion Barbu, Nicolae Bălcescu, Tudor Mușatescu, C. Baratschi, Ion Negulici, C.I. Parhon, George Oprescu.

Vegetația constă în exemplare impunătoare de castani (*Aesculus hippocastanum*), pini (*Pinus nigra*), mesteceni (*Betula pendula*), tei (*Tilia tomentosa*). În 1932, vegetația s-a completat cu arbuști ornamentali.

Parcul Vilei Golescu. Aflată pe strada Dimitrie Golescu la nr. 3, vila este construită de silvicultorul Vasile Golescu, fiul revoluționarului pașoptist Alexandru Golescu–Arăpila. Școlit la Paris și Nançy, șef al Ocolului Silvic Muscel, intelectual de prestigiu, botanist desăvârșit, Vasile Golescu a realizat în parcul vilei o adevărată grădină botanică, cu plante exotice, aduse din America de Nord, China, Japonia, Caucaz etc., aclimatizate la condițiile locale, cum nu se găsesc multe în țară. Aici pot fi admirate magnolii cu flori albe, arborele cu lalele (*Liriodendron tulipifera*), arborele pagodă (*Ginkgo biloba*), Duglasul verde (*Pseudotsuga taxifolia*), Duglasul albastru (*P. glauca*), toate din America de Nord, Salcâmul japonez (*Sophora japonica*), Molidul de Caucaz (*Picea orientalis*) etc.

În mijlocul parcului întins pe o suprafață de numai o jumătate de hectar, se află frumoasa construcție “Vila Ștefan Golescu”, după numele nașului de căsătorie a lui Alexandru Golescu–Arăpila cu Caterina Vlădoianu. Vila este construită în stilul vechilor case boierești, după proiectul ing. Vasile Golescu. Prezintă la fațada principală un foișor deschis pe coloane din piatră de Albești. O construcție situată la nord de vilă este inspirată din arhitectura cantoanelor silvice austriece.

Parcul Kretzulescu. În timpul “sezonului”, cum îi spuneau localnicii, populația orașului aproape se dubla. Sezonisții erau fie veniți la tratament, cu afecțiuni respiratorii, pentru o cură balneară la Băile Kretzulescu, fie pentru calitatea excepțională a climatului local. Pe malul drept al Râului Târgului, în mijlocul unui parc umbrit de arbori bătrâni (molizi, castani, tei, sălcii etc.) și înfrumusețat de alei numeroase, împodobite cu flori, a fost construit un pavilion cu spații destinate tratamentelor de fizioterapie, efectuate din inițiativa dr. Nicolae Kretzulescu. După cum ne informează C. Rădulescu-Codin, “*Băile Eforiei Kretzulescu ... sunt un stabiliment de hidroterapie, în felul celor din streinătate, ca Reichenal, Winternitz, Viena, Champell, Dirrone, Evian ș.a.*”. Construirea în mijlocul acestui parc a băilor a fost determinată de descoperirea unor izvoare slab mineralizate. Clădirea pavilionului este trecută astăzi pe Lista monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice din România. În incinta parcului a fost amenajat un lac de agrement de cca 800 m²

Parcul Ștefănescu. Cunoscut și sub numele de Parcul Libertății, este situat pe strada Primăverii, cu acces și din strada Petre Zamfirescu. A fost conceput ca zonă de agrement pentru populația orașului, de către ctitorul bisericii Flămânda, Nic. Th. Ștefănescu, membru important al comunității urbane. A fost înființat la începutul secolului XX, în cadrul unei păduri preexistente. Menținerea fondului forestier inițial și a amenajărilor originare au făcut ca vegetația arborescentă, formată din *Pinus nigra*, *Picea excelsa*, *Fagus sylvatica*, *Acer campestre*, *Betula pendula*, *Aesculus hippocastanum*, să fie impresionantă. Aici aveau loc, în trecut, serbările prilejuite de sădirea pomilor sau de alte evenimente.

Parcul schitului Dragoslavele. Pornind din Câmpulung pe drumul Branului, “rar se află un peisaj mai impresionant, mai impunător, prin trăsăturile simple cu care natura știe să te subjuge”, după cum descrie mirificul peisaj Ion Simionescu. “*Munte, apă, pajiște înflorită se îmbină într-un tablou minunat ... Ai înainte adâncimea văii Dâmboviței în tot lungul ei*”. Străbătând acest decor natural, pe nesimțite pătrunzi în Dragoslavele, vechiul loc de vamă de pe timpul lui Vladislav Vlaicu. Prin el au trecut cumanii, teutonii, în el a poposit și regele Carol al XII-lea al Suediei. Cimitirul de la intrarea satului arată ferma împotrivire a ostașilor noștri la avalanșa trupelor bavareze. Aici se află Parcul Schitului Dragoslavele, proprietate a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, pe o suprafață de 2,5 ha. Este o amenajare peisagistică integrată ansamblului de clădiri edificat post 1925 în stilul arhitecturii naționale, după planurile arhitectului D. Ionescu-Berechet, pentru reședința estivală a Patriarhului. În anul 1949, patriarhul Justinian întemeiază aici schitul de călugări Dragoslavele. În perimetrul parcului a fost strămutată Biserica de lemn “Sf. Gheorghe” (sfârșitul sec. al XVII-lea) din Borșa Maramureș.

O amenajare peisagistică inițială datează din anul 1925. În perioada postbelică II, arborii existenți au fost defrișați, în parte doborâți de furtună, creându-se, în locul acestora, o plantație de pomi fructiferi. De asemenea, din dotările parcului se poate menționa și existența unui pavilion din lemn de mesteacăn.

Vegetația arborescentă este reprezentată din specii de molid (*Picea abies*), tei (*Tilia cordata*), pin (*Pinus silvestris*), castan (*Aesculus hippocastanum*), plop alb (*Populus alba*), plop negru (*Populus nigra*), mesteacăn (*Betula pendula*), sălcii (*Salix*), *Thuja*, *Magnolia*.

Parcul Podișor – Rucăr. Din Dragoslavele, însoțit de apa Dâmboviței, drumul ajunge în Rucăr, tot atât de vechi, pomenit în hrisoave încă din timpul lui Mircea cel Bătrân. Într-un document din 1377, scris în limba latină, o diplomă eliberată de regele Ludovic al Ungariei sașilor din Brașov, Rucărul apare, după cum ne spune D. Onciul, cu denumirea de *Ruffa Arbor*. Aici, pe malul drept al Râușorului, în 1912 a fost amenajat Parcul Podișor în jurul unui monument memorial consacrat eroilor din localitate căzuți în Războiul pentru Independența României. În acel an, obștea comunei Rucăr a amplasat monumentul eroilor și a terasat terenul afectat parcului. Vegetația arborescentă, formată din exemplare de brad, molid, pin, datează din perioada de amenajare a parcului. O fântână naturală, aflată în zona sudică a parcului, asigură apa necesară întreținerii spațiilor verzi.

În foșnetul arborilor seculari din grădinile și parcurile muscelene, de-a lungul aleilor împovărate de pașii trecuți ai multor personalități înscrise în eternitate în acest loc de popas creator, plămădite cu talent și neostoită trudă, Muscelul este “*zidit între faguri de cer albastru, în istorie de început de lume, în cuvânt voievodal, în dragoste de neam*”, cum minunat definește un literat aceste mirifice meleaguri.